

จดหมาย
ถึงเพื่อนคนไทย

“

ถ้าท่านมีทุกข์
จะร่วมสร้างสุขภาวะ
ที่สมบูรณ์ได้อย่างไร?

”

พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ : ธรรมนูญสุขภาพของคนไทย

เครื่องมือ นวัตกรรมทางสังคม

ศ.นพ.ประเวศ วะสี

พฤษภาคม ๒๕๕๕

สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ (สปรส.)

“

ยามทุกข์ กอดคอกันไว้
ไม่ทอดทิ้งกัน

สร้างสรรค์ทางปัญญา หาทางออก
ไปสู่การพ้นทุกข์ร่วมกัน

ด้วยเครื่องมือที่แปลกใหม่และทรงพลังยิ่ง

”

พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ : ธรรมนูญสุขภาพของคนไทย

เครื่องมือนวัตกรรมทางสังคม

สารบัญ

๑	ทุกขภาวะ	๔
๒	การร่วมทุกข์	๖
๓	สุขภาวะที่สมบูรณ์	๘
๔	พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ ความแปลกใหม่ที่สร้างสรรค์	๑๒
๕	ประเด็นสำคัญใน พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ	๑๔
๖	แล้วจะอย่างไรกันต่อไป	๒๑
๗	คำอำนวยการเพื่อนคนไทยทุกคน	๒๒

เครื่องมือวัดกรรมทางสังคม

๑ ทุกข์ภาวะ

ท่านมีทุกข์อย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้บ้างไหม

ทุกข์เพราะความจน ความผิดเคือง ไม่มีรายได้ ไม่มีงานทำ ตกงาน รายได้ต่ำ ชักหน้าไม่ถึงหลัง บ้างจ่าย ๔ ไม่พอเพียง เป็นหนี้เป็นสิน

ทุกข์เพราะสุขภาพไม่ดี มีโรค หรือความเจ็บไข้ได้ป่วย ในตัวเอง หรือญาติพี่น้อง เช่น เป็นมะเร็ง เป็นเบาหวาน ความดันโลหิตสูง เป็นอัมพาต ฯลฯ ทุกข์ทรมานเพราะความเจ็บไข้ พ่อ แม่ ลูก พี่น้อง ต้องเจ็บตายไปก่อนวันอันสมควร คิดว่าได้รับการไม่ดีพอ ไม่มีเงินรักษาตัว

ทุกข์เพราะลูกหรือพ่อแม่ ญาติพี่น้อง เพื่อน ตายเพราะอุบัติเหตุอย่างที่ไม่ควรตาย กลัวจะเกิดซ้ำอีก วิตกกังวลเวลาเดินทาง

ทุกข์เพราะสิ่งแวดล้อมไม่ดี เช่น ป่าหมดไป น้ำแห้ง น้ำสกปรก อากาศเป็นพิษ โรงงานปล่อยกลิ่นเหม็น หรือสารพิษลงแม่น้ำลำคลอง การจราจรติดขัด

ทุกข์เพราะจิตใจไม่ดีเลยเครียด หงุดหงิด รำคาญ ผิดหวัง ท้อแท้ เกลียด โกรธ หมดอาลัยตายอยาก หมดหวัง จิตใจไม่สงบ

ทุกข์เพราะครอบครัว ภรรยาหรือสามีทำไม่ถูกใจ เป็นห่วงอนาคตของลูก ลูกสอบเอ็นท์เข้ามหาวิทยาลัยไม่ได้ ภรรยาหรือสามีนอกใจ ทะเลาะเบาะแว้งกับญาติ หรือทุกข์เพราะความพลัดพราก

ทุกข์เพราะความสัมพันธ์กับคนรอบข้างไม่ดี จะเป็นเพื่อนบ้าน คนในที่ทำงาน นาย ลูกน้อง เพื่อนร่วมงาน มีการอิจฉาริษยา ซุบซิบ นินทาให้ร้าย

หรือแม้ทุกซ์ในสภาพของประเทศ เพราะคิดว่ามันเลวร้ายด้วย
ประการต่างๆ รวมทั้งเกลียดนักการเมืองคอร์รัปชั่นเข้ากระดูกดำ!

ฯลฯ

ที่จากระในทุข์ประเภทต่างๆ มาคงจะยังไม่หมด ท่านผู้ใดมีทุข์
เพราะแม่เหตุใดอื่นอีกก็ช่วยกันเติมเพื่อรวบรวมทำ รายการทุข์ภาวะที่
สมบูรณ์

แม้ความทุข์จะเป็นธรรมดา แต่น้อยๆ หน่อยแหละดี ท่านคง
ไม่คิดฝันว่าจะเป็นไปได้ใช่ไหมว่าจะขจัดทุข์ที่ท่านเผชิญอยู่ได้อย่างไร
นั่นเป็นเพราะท่าน คิดคนเดียวใช่ไหม

หากเราช่วยกันละ

ถ้าท่านมีทุข์ เราช่วยกันคิดหาวิธีที่จะสร้างความสุขที่สมบูรณ์
หรือสุขภาวะที่สมบูรณ์ กันจะดีไหม

สิ่งที่คนเดียวแก้ไขไม่ได้ ถ้าเราช่วยกันคิดร่วมกันทำ อาจทำให้
สำเร็จก็ได้

เพื่อนคนไทยครับ ยามทุข์เราต้องกอดคอกันไว้ เห็นอกเห็นใจ
กัน ร่วมคิดร่วมทำ ทำปัญญาให้เกิด สร้างเครื่องมือ ที่เราจะใช้ร่วมกัน
เพื่อขจัดทุข์และสร้างสุขภาวะที่สมบูรณ์ขึ้นมาในสังคมของเราให้ได้

จดหมายถึงเพื่อนคนไทยฉบับนี้ ว่าด้วยการร่วมสร้างเครื่องมือ
เพื่อสุขภาวะที่สมบูรณ์ของเราและของลูกหลานของเราทุกคน

๒ การร่วมทุกข์

การร่วมทุกข์ทำให้ความทุกข์น้อยลงหรือหมดไป

มักมีความเข้าใจผิดว่าการแก้ทุกข์เริ่มต้นด้วยการแก้ปัญหา และเมื่อปัญหามันยาก แก้ไม่ได้ ก็เลยแก้ทุกข์ไม่ได้

จุดเริ่มต้นของการแก้ทุกข์คือการร่วมทุกข์ บางทีปัญหายังไม่ทันแก้เลย แต่เมื่อมีคนมาร่วมทุกข์ ความทุกข์ลดลงฮวบเลย หรือถึงกับหมดไป ดังคนกรุงเทพฯ ฟัง จ.ส.๑๐๐ หรือร่วมด้วยช่วยกัน เวลาขับรถ ช่วยให้ความทุกข์จากรถติดบรรเทาเบาบางเลย พอทนได้ เพราะมีเพื่อนร่วมทุกข์เยอะทีเดียว

คนเป็นมะเร็ง ถ้าต้องอยู่อย่างโดดเดี่ยว จะทุกข์มากทีเดียว แต่เมื่อมีกลุ่มอาสาสมัครเพื่อคนเป็นมะเร็ง (Cancer Support Group) มาเป็นเพื่อน รับฟังความทุกข์ ให้กำลังใจ แนะนำเรื่องอาหาร แนะนำการทำสมาธิ ปรากฏว่ามีความสุขอย่างไม่เคยมีมาก่อน หลายคนหายจากมะเร็งเลย คนที่ไปช่วยเหลือคนเป็นมะเร็งก็พลอยมีความสุขไปด้วย คือมีความสุขจากการให้

การร่วมทุกข์หรือการสัมผัสความทุกข์ยากของเพื่อนมนุษย์ จะทำให้ความทุกข์ลดลงทั้งคู่ คือ ทั้งของผู้มีความทุกข์และของผู้ที่ไปสัมผัสความทุกข์ คนที่มีความทุกข์ส่วนใหญ่เกิดจาก “ความคิดเข้าตัว” การไปสัมผัสความทุกข์ยากของเพื่อนมนุษย์ทำให้ความคิดออกจากตัว ไปอยู่ที่ผู้อื่น เห็นเขาทุกข์ยิ่งกว่าเราอีก ความทุกข์ของตัวเองเลยหายไป

“ยามใดที่คุณมีความทุกข์จนรู้สึกทรมานไม่ไหว” วณะของท่านมหาตมะคานธี “จงนึกถึงใบหน้าของคนที่ยืนและลำบากที่สุด แล้วทุกข์ของคุณจะหายไป”

การรวมทุกข์เป็นหลักที่สำคัญของพุทธศาสนาและของทุกศาสนา ไม่มีศาสนาใดเลยที่สอนเรื่องการแย่งชิงและทอดทิ้งกัน ล้วนแต่สอนให้ร่วมทุกข์ เมตตา รักเพื่อนมนุษย์ เอื้ออาทรต่อกัน แต่ในสังคม

ปัจจุบันกลับนิยมลัทธิตัวใครตัวมัน หรือปัจเจกชนนิยมสุดโต่ง ถือลัทธิ
ประโยชน์ส่วนตัวสูงสุด แย่งชิง และทอดทิ้งกัน

“สังคมแย่งสุข” กับ “สังคมร่วมทุกข์” ไม่เหมือนกันเลย
ทั่วทั้งโลกเป็นสังคมแย่งสุข จึงพากันทุกข์อย่างแสนสาหัส
พระเจ้าอยู่หัวรับสั่งว่า “ขอให้เราพอกันและมีไมตรีจิตต่อกัน” ซึ่งเป็นคนละอย่างกับสังคมแย่งสุข หรือสังคมวัตถุนิยมบริโภคนิยม
การสัมผัสความทุกข์ยากของเพื่อนมนุษย์ยังทำให้เกิดปัญญา
เพราะสัมผัสความจริง

การสัมผัสความจริงเป็นฐานให้เกิดปัญญา

เจ้าชายสิทธัตถะ เมื่อยังเสวยกามสุข ได้ทรงเล่าเรียนศิลปวิทยา
หรือวิชาความรู้ที่มีอยู่ในสมัยนั้นจนจบสิ้น ทรงมีความรู้ แต่ไม่ทรงมี
ปัญญา ต่อเมื่อทรงหนีออกจากกำแพงวังไปสัมผัสความจริงของชีวิต เช่น
ความจน ความแก่ ความเจ็บ ความตาย จึงเริ่มต้นของกระบวนการทาง
ปัญญาและทำให้บรรลุปัญญาในที่สุด ที่ช่วยให้พระองค์สิ้นทุกข์ และได้
ทรงช่วยให้มนุษย์เป็นอันมากพ้นทุกข์

การสัมผัสความทุกข์ยากของเพื่อนมนุษย์ทำให้เกิดปัญญา

การที่เราจะเข้าใจทุกข์ และมีปัญญาแก้ทุกข์ได้จึงต้องเริ่มต้น
ด้วยการร่วมทุกข์ หรือสัมผัสความทุกข์ยากของเพื่อนมนุษย์ เราต้อง
ให้คุณค่าต่อสิ่งนี้ มีนโยบายส่งเสริมการเป็นอาสาสมัครเพื่อสังคม ให้
ผู้คนไปสัมผัสความทุกข์ยาก และช่วยเหลือกันและกัน การศึกษาต้อง
ไม่เอาวิชาเป็นตัวตั้ง แต่เอาการสัมผัสความทุกข์ยากของเพื่อนมนุษย์
เป็นตัวตั้ง เพื่อให้เกิด “ใจ” และเกิดปัญญา มิใช่ท่องบ่นตำราแล้วก็ไปแย่ง
ชิง ทิ่มต่อกัน “ศาสตร์” เลยกลายเป็น “ศาสตรา” มากกว่าเป็นปัญญา

ระบบสร้างสุขภาวะที่สมบูรณ์จึงควรเริ่มต้นด้วยการส่งเสริม
การร่วมทุกข์ ควรมียุทธศาสตร์ส่งเสริมการร่วมทุกข์และช่วยเหลือเกื้อกูล
เพื่อให้เกิดพลังทางใจ พลังทางสังคม และพลังทางปัญญา ที่จะร่วมกัน
สร้างสุขภาวะที่สมบูรณ์

๓ สุขภาวะที่สมบูรณ์

การที่จะร่วมกันสร้างสุขภาวะที่สมบูรณ์ได้ก็ต้องเข้าใจเสียก่อนว่าสุขภาวะที่สมบูรณ์คืออะไร

ในที่นี้เน้นที่คำว่าสมบูรณ์

ที่แล่วมาเรามากไม่ค่อยนึกถึงความสมบูรณ์หรือความครบครันของเรื่องทั้งหมด หรือคิดเป็นส่วนๆ เพียงบางส่วน แต่ไม่ครบ เช่น

คิดแต่ความสุขของเรา แต่ไม่คิดถึงความสุขของเขา

คิดแต่ความสุขทางวัตถุ แต่ไม่คิดถึงความสุขทางใจ และความสุขทางสังคม หรือความสุขอันสูงยิ่ง

คิดแต่ความสุขทางใจ แต่ไม่คิดถึงเรื่องความสุขทางวัตถุและทางสังคม

คิดแต่เรื่องปัจเจกบุคคล แต่ไม่คิดถึงโครงสร้างของสังคม ฯลฯ

มนุษย์เต็มไปด้วยการคิดแบบแยกส่วน จึงไม่สามารถสร้างความสุขที่สมบูรณ์ได้ ประดุจรถยนต์ที่เครื่องไม่ครบสมบูรณ์ย่อมวิ่งไปไม่ได้

ฉะนั้น การที่จะร่วมกันสร้างความสุขที่สมบูรณ์ได้จะต้องคำนึงถึงความสมบูรณ์ หรือความครบเครื่อง ทั้งองค์ประกอบ และเครื่องมือที่จะขับเคลื่อน

ก็ลองหันมาดูคำนิยามของความสุขที่สมบูรณ์กันและพยายามดูหลายๆ ส่วน

ในทางพุทธนั้นมองว่าความสุขคือการสิ้นไปของความทุกข์ หรือความบีบคั้น ความบีบคั้นอะไร ความบีบคั้นมี ๔ ประการด้วยกันคือ

๑. ความบีบคั้นทางกาย เช่น ความเจ็บไข้ การขาดแคลนปัจจัย ๔

๒. ความบีบคั้นทางใจ เช่น ขาดความรักความเมตตา ขาดความตั้งมั่นทางจิต

๓. ความบีบคั้นทางสังคม เช่น ขาดการอยู่ร่วมกันด้วยดี
๔. ความบีบคั้นทางปัญญา เช่น ความไม่รู้ ความมืดบอด การ
ไม่รู้จักตนเอง การไม่สามารถเข้าถึงสิ่งสูงสุด
หลักของศาสนาต่างๆ ก็ไม่น่าจะต่างไปจากนี้ แต่อาจใช้คำพูด
หรือสำนวนต่างกันไป ตามความแตกต่างทางวัฒนธรรม
องค์การอนามัยโลก ซึ่งมีคนมาร่วมคิดร่วมทำจากประเทศต่างๆ
ให้คำนิยาม ความหมายของคำว่าสุขภาพว่า

“Health is a stage of complete physical,
mental, social and spiritual well-being,
not merely absence of diseases and infirmity”

ประเด็นสำคัญของคำจำกัดความของคำว่าสุขภาพขององค์การ
อนามัยโลกก็คือว่า “ไม่ใช่แต่การไม่มีโรคเท่านั้น” แต่หมายถึง “**สุขภาวะ
ที่สมบูรณ์**” นี่เป็นการปฏิรูปความคิดเกี่ยวกับสุขภาพ เพราะเรามักคิดกัน
ว่าสุขภาพกับโรคเป็นเรื่องเดียวกัน ถ้าไม่มีโรคก็แปลว่าสุขภาพดี ถ้า
สุขภาพไม่ดีก็คือมีโรค นั่นคิดกันอย่างนั้น แต่ในความหมายใหม่หมายถึงว่า

**การไม่มีโรคก็ไม่ได้หมายความว่าสุขภาพดี และ
แม้มีโรคก็สุขภาพดีได้**

เพราะ สุขภาพ หมายถึง **สุขภาวะที่สมบูรณ์** ทั้งทางกาย ทางจิต
ทางสังคม และทางจิตวิญญาณ หรือ **สุขภาวะที่สมบูรณ์** ทุกๆ ทางเชื่อมโยงกัน

สุขภาวะที่สมบูรณ์ทางกายหรือทางวัตถุ ย่อมหมายถึงการมี
ร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง มีเศรษฐกิจพอเพียง มีสิ่งแวดล้อมดี ไม่มี
อุบัติเหตุ เป็นต้น

สุขภาวะทางจิต หมายถึง จิตใจที่เป็นสุข หย่อนคลาย ไม่เครียด
คล่องแคล่ว มีความเมตตา กรุณา มีสติ มีสมาธิ เป็นต้น

สุขภาวะทางสังคม หมายถึงการอยู่ร่วมกันด้วยดี ในครอบครัว ในชุมชน ในที่ทำงาน ในสังคม ในโลก ซึ่งรวมถึงการมีบริการทางสังคมที่ดี และมีสันติภาพด้วย เป็นต้น

สุขภาวะทางจิตวิญญาณ หมายถึงความสุขอันประณีตที่เกิดจากการมีจิตใจสูง เข้าถึงความจริงทั้งหมด ลดละความเห็นแก่ตัว มุ่งเข้าถึงสิ่งสูงสุด ซึ่งหมายถึงพระนิพพาน หรือพระผู้เป็นเจ้า หรือความดีสูงสุดสุดแล้วแต่ความเชื่อที่แตกต่างกันของแต่ละคนๆ

คำว่าจิตวิญญาณซึ่งใช้กันอยู่ทั่วไปในเรื่องต่างๆ หมายถึง มิติทางคุณค่าที่สูงสุด เหนือไปจากโลกหรือภพภูมิทางวัตถุ การมีศรัทธา และมีการเข้าถึงคุณค่าที่สูงส่ง ทำให้เกิดความสุขอันประณีตลึกล้ำ ซึ่งบางท่านเรียกว่าทิพย์สุข

สุขภาวะทางจิตวิญญาณมีผลกระทบต่อสุขภาวะทางกาย ทางจิตและทางสังคม สุขภาวะทางจิตวิญญาณไม่อาจอธิบายให้รู้ได้ทางทฤษฎี (ทิจู) หรือทางวิชาการ แต่รู้ได้ด้วยตนเอง จากประสบการณ์และไม่ได้เป็นเรื่องของศาสนาใดศาสนาหนึ่ง แต่เป็นเรื่องที่เข้าถึงกันได้ทุกคน ไม่ว่าจะนับถือศาสนาใดๆ หรือไม่นับถือศาสนาใดๆ และทุกคนล้วนมีประสบการณ์กันมาแล้ว กล่าวคือ เราไม่ได้เห็นแก่ตัวตลอดเวลา ยามใดที่เราไม่เห็นแก่ตัวเราจะมีสุขอันประณีต ท่านอาจารย์พุทธทาสเรียกสภาพสุขนี้ว่านิพพานขมิลง ส่วนใครจะเรียกว่า เป็นสุขภาวะทางจิตวิญญาณ หรือไม่เรียก เรียกเป็นอย่างอื่นก็สามารถทำได้ ข้อสำคัญอยู่ที่ผลซึ่งรู้ได้ด้วยตนเอง อย่าให้ “ทิจูระคะ” เข้าครอบงำ

ความรุนแรงทางศาสนาเกิดขึ้นเพราะ “ทิจูระคะ” ถือเอาทิจูหรือทฤษฎีเป็นตัวตั้ง แทนที่จะเอาตัวมนุษย์ในฐานะเพื่อนร่วมทุกข์ ที่ควรจะมีเมตตาต่อกัน ร่วมมือกันไปสู่การแก้ทุกข์และสร้างสุขภาวะที่สมบูรณ์ เป็นที่ตั้ง

ที่กล่าวมานี้ เป็นความพยายามที่จะอธิบายทรรศนะต่อความทุกข์ที่สมบูรณ์ ทั้งทางกาย ทางจิต ทางสังคม และทางปัญญา หรือทาง

จิตวิญญาณ ให้เชื่อมโยงกันทุกๆ มิติ ไม่คิดแบบแยกส่วนเอาแต่อย่างใดอย่างหนึ่ง นี่อาจจะเรียกว่า

โลกทัศน์และวิถีคิดแบบเชื่อมโยงเป็นบูรณาการ

ไม่ใช่โลกทัศน์และวิถีคิดแบบแยกส่วน อันนำไปสู่ความทุกข์ถึงขั้นนี้ เราคงเข้าใจว่า “วิถีคิด” ของมนุษย์มีความสำคัญยิ่ง
วิถีคิดแบบแยกส่วนนำไปสู่ความทุกข์

วิถีคิดแบบเชื่อมโยงเป็นบูรณาการให้สมบูรณ์ สร้างความสุขได้
ขอให้เราสนใจวิถีคิดกันเถิด และพยายามทำความเข้าใจสุข
ภาวะที่สมบูรณ์ จะได้ร่วมกันสร้างให้เกิดขึ้น

ในการร่วมกันสร้าง เราต้องการเครื่องมือ เครื่องมือนั้นคืออะไร

พ.ร.บ.สุภาพแห่งชาติ ความแปลกใหม่ที่สร้างสรรค์

ตามปรกติที่ผ่านมา เรามักเข้าใจพระราชบัญญัติว่าเป็นกฎหมายที่รัฐออก มาใช้บังคับ เอากับราษฎร โดยประชาชนไม่ส่วนในการออกกฎหมาย และในการร่วมใช้ให้เป็นผลดีต่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข นั้นเป็นเรื่องเก่าที่ล้าหลัง

แต่ พ.ร.บ.สุภาพแห่งชาติที่กำลังยกร่างกันอยู่นี้ เป็นความแปลกใหม่ที่สร้างสรรค์

แปลกใหม่ ที่ทุกฝ่ายในสังคมร่วมกันสร้าง ไม่ใช่รัฐกำหนดขึ้นฝ่ายเดียว

แปลกใหม่ ที่ในกระบวนการยกร่าง มีกระบวนการสร้างความรู้ (การวิจัย) และการร่วมเรียนรู้ ควบคู่ไปด้วยอย่างเข้มข้น หรือที่เรียกว่า มีฐานอยู่ในความรู้ หรือยิ่งกว่านั้น คือใช้ปัญญาเป็นฐาน

แปลกใหม่ ที่ไม่ใช่กฎหมายที่บังคับตายตัว แล้วก็ไม่ได้ผลหรือก่อให้เกิดความขัดแย้ง แต่เป็นกฎหมายที่มุ่งสร้างความเข้าใจที่สมบูรณ์ สร้างกลไกร่วมกันที่จะขับเคลื่อนต่อไป ทั้งภาคสังคม ภาควิชาการ และภาคการเมือง เพราะภาคใดภาคหนึ่งภาคเดียวจะทำให้สำเร็จไม่ได้ และกำหนดให้มีการสร้าง “สมอง” ของระบบ หรือระบบวิจัย เพื่อให้บริการขับเคลื่อนทางสังคมเป็นกระบวนการที่ใช้ปัญญา

แปลกใหม่ ที่กฎหมายนี้เน้นการทำวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน ทำหลักการและกระบวนการมีส่วนร่วมเรียนรู้ในการปฏิบัติ ต่อเมื่อเรื่องใดชัดเจนหรือเห็นพ้องต้องกันที่จะกำหนดองค์กร จึงกำหนดองค์กรขึ้น

ไม่ใช่การกำหนดองค์กรเป็นตัวนำเหมือนการปฏิรูปบางอย่างที่กำลังเกิดขึ้น อันนำไปสู่ความขัดแย้ง ความบาดหมาง และความเปี่ยงเบน

ฉะนั้น **พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ** จึงเป็นนวัตกรรมทางสังคมอันทรงพลัง ที่ทำให้ทุกฝ่ายมาร่วมกันอย่างเป็นอิสระ และสร้างสรรค์อย่างเต็มที่

กระบวนการการยกร่าง **พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ** และการใช้ **พ.ร.บ.**นี้ในการขับเคลื่อนไปสู่การสร้างสุขภาวะที่สมบูรณ์ จึงเป็นกระบวนการถักทอ สังคมทั้งสังคม เข้ามาร่วมกันด้วยใจ ที่จะร่วมทุกข์ร่วมสุข ไม่ทอดทิ้งกัน ร่วมคิดร่วมทำ และมีเครื่องมือทางปัญญาหรือสมอง เป็นการกริธาทัพที่ใหญ่ที่สุดของคนไทยที่จะทำสงครามกับความทุกข์ที่กัดกินคนไทยอย่างสลัดไม่ออก เพื่อเอาชนะและสร้างสุขภาวะที่สมบูรณ์ให้จงได้

กองทัพของคนไทยคราวนี้ประกอบด้วยพลังหรือพลัง ๓ ประการ คือ **สังคมพล** คือ การร่วมกันทั้งสังคม **ปัญญาพล** คือ กลไกทางสมองในการเคลื่อนไหว และ **เมตตาพล** คือจิตใจที่จะร่วมทุกข์ไม่ทอดทิ้งกัน

ร่าง **พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ** ยังไม่เสร็จสมบูรณ์

ถ้าท่านยังไม่ได้มีส่วนร่วม โปรดเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ โดยการศึกษาร่างพระราชบัญญัติแห่งชาติที่แนบมาด้วยหรือไปขอมาได้ ร่วมแก้ไขเพิ่มเติมตามที่ท่านคิดว่าควรจะเป็น

ร่วมผลักดันให้ออกมาเป็นพระราชบัญญัติ และร่วมกันใช้พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาตินี้เป็นเครื่องมือในการสร้างสุขภาวะที่สมบูรณ์ต่อไป

ขอให้อ่านร่าง พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ ตลอดจนเอกสารประกอบต่างๆ ว่าท่านเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย หรือมีประเด็นสำคัญอะไรที่ตกหล่นไป ควรเพิ่มเติม เพื่อช่วยต่อการพิจารณาของท่าน ขอดึงสาระสำคัญของร่าง พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติขึ้นมาให้เห็นดังต่อไปนี้

๑. สุขภาพไม่ใช่โรคและการรักษาโรคเท่านั้น (มาตรา ๓)

แต่หมายถึงสุขภาพะที่สมบูรณ์เชื่อมโยงกันทุกด้าน ซึ่งเกี่ยวข้องกับ เศรษฐกิจ จิตใจ ครอบครัว ชุมชน สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม พร้อมกันไป เพื่อให้การเคลื่อนไหวเรื่องสุขภาพเป็นการเคลื่อนไหวใหญ่ทุกด้าน เพื่อให้สามารถสร้างความสุขที่สมบูรณ์ถ้วนหน้าได้

๒. สุขภาพเป็นอุดมการณ์ของชาติ (มาตรา ๖)

เดิมทิศทางการพัฒนาเอาเศรษฐกิจเป็นตัวตั้ง หรือมุ่งสร้างความร่ำรวย ทำให้เกิดความเห็นแก่ตัวและทอดทิ้งกัน พ.ร.บ.นี้ต้องการสร้างอุดมการณ์ของชาติ และทิศทางการพัฒนาขึ้นใหม่ ที่ถือเอาสุขภาพะที่สมบูรณ์ของคนทั้งหมดร่วมกันเป็นสิ่งสูงสุด ไม่ใช่เอาเงินเป็นสิ่งสูงสุด

นี่เป็นประเด็นใหญ่ที่สุด ที่จะใช้ พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ เป็นเครื่องขับเคลื่อนการปฏิรูปจิตใจและปฏิรูปสังคม ไปสู่การเป็นสังคมแห่งความเอื้ออาทร สังคมแห่งความสามัคคี และสังคมแห่งปัญญา

๓. ระบบสุขภาพเป็นระบบสร้างนำซ่อม (มาตรา ๖ วรคสอง)

แต่เดิมระบบสุขภาพเป็นระบบตั้งรับ คือรอให้ป่วยแล้วจึงค่อยมาซ่อมกัน ทำให้ประชาชนเจ็บป่วยล้มตายพิการโดยไม่จำเป็น และสูญเสียทางเศรษฐกิจจนวิกฤต พ.ร.บ.นี้ปรับระบบสุขภาพจากระบบตั้งรับ

ความป่วย ไปเป็นระบบรุกรานสร้างสุขภาพดี โดยพยายามทุกวิถีทางให้ประชาชนทั้งมวลดำรงอยู่ในความมีสุขภาพดีให้มากที่สุด

๔. การเคารพศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นมนุษย์ (มาตรา ๕, ๘-๒๕)

การเคารพศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นมนุษย์เป็นศีลธรรมพื้นฐาน ถ้าปราศจากศีลธรรมพื้นฐาน สังคมจะเจริญไม่ได้ สังคมไทยเป็นสังคมรวมศูนย์อำนาจที่ไม่เคารพคนเล็กคนน้อยคนยากคนจน พ.ร.บ.นี้กำหนดว่าสุขภาพเป็นส่วนหนึ่งของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และกำหนดสิทธิด้านสุขภาพไว้เป็นเอกปรีายาย ตั้งแต่มาตรา ๘ ถึงมาตรา ๒๕

คนยากคนจนไม่ใช่ไปขอทานบริการ แต่เป็นสิทธิของเขาที่จะได้รับบริการ (มาตรา ๑๓)

บุคคลมีสิทธิแม้ต้องการเลือกการตายอย่างสงบและมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ (มาตรา ๒๔)

๕. หน้าทีของรัฐตามแนวนโยบายของรัฐในรัฐธรรมนูญ (มาตรา ๖๗-๗๖)

รัฐธรรมนูญ พ.ศ.๒๕๔๐ หมวด ๕ ได้กำหนดแนวนโยบายพื้นฐานของรัฐ ให้รัฐปฏิบัติเพื่อความผาสุกของปวงชน แต่ยังไม่มีการปฏิบัติกันเท่าที่ควร พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติได้อนุญาตตามรัฐธรรมนูญโดยกำหนดหน้าที่ของรัฐในการดำเนินการต่างๆ เพื่อการมีสุขภาพะที่สมบูรณ์ของปวงชน ซึ่งรวมไปถึงนโยบายสาธารณะที่จะไม่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน (มาตรา ๒๘) การดูแลระบบบริการสาธารณสุขไม่ให้เป็นไปเพื่อการค้ากำไรเชิงธุรกิจ (มาตรา ๓๑) การกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม จัดระบบการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม และอื่นๆ เพื่อแก้ไขความยากจน (มาตรา ๓๒) เพราะความยากจนเป็นอุปสรรคต่อการมีสุขภาพดี

๖. ความมั่นคงด้านสุขภาพ (มาตรา ๓๓-๓๕)

มาตรา ๓๓-๓๕ กำหนดความมั่นคงด้านสุขภาพไว้อย่างครอบคลุมหนาแน่น ทั้งความมั่นคงทางสังคม ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ความมั่นคงทางโครงสร้างพื้นฐาน ความมั่นคงทางทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงในการเข้าถึงบริการสาธารณสุข ความมั่นคงทางการเมือง ความมั่นคงเกี่ยวกับความยุติธรรม ความมั่นคงเกี่ยวกับการวิจัย ความมั่นคงเกี่ยวกับความเชื่อ ประเพณี ศาสนาวัฒนธรรม

ทั้งหมดก็เพื่อเป็นกรอบของเรื่องที่ประชาชนและรัฐจะต้องร่วมกันสร้างขึ้น เพื่อเป็นหลักประกันว่าสุขภาพที่สมบูรณ์มีความมั่นคงยั่งยืน

๗. ระบบสุขภาพที่สมบูรณ์

ระบบที่องค์ประกอบครบและทำงานเชื่อมโยงกันอย่างสมบูรณ์ ประดุจรถยนต์ที่เครื่องสมบูรณ์ จึงจะวิ่งไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ที่แล้วมาระบบสุขภาพขาดความสมบูรณ์ วิ่งไปก็ติดขัดและเข้าสู่ภาวะวิกฤต พ.ร.บ. นี้พยายามชี้แจงให้มีการสร้างระบบสุขภาพที่สมบูรณ์ดังนี้

(๑) ระบบสร้างเสริมสุขภาพ (มาตรา ๗๑-๗๓) ซึ่งรวมความตั้งแต่นโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ สิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ ความเข้มแข็งของชุมชน มาตรการด้านภาษีและอื่นๆ เพื่อสร้างพฤติกรรมสุขภาพ ตลอดจนการปรับระบบบริการสาธารณสุข

(๒) ระบบป้องกันและควบคุมปัญหาที่คุกคามสุขภาพ (มาตรา ๗๔-๗๖) ดังที่เคยเรียกกันว่า การป้องกันและควบคุมโรค ซึ่งมักหมายถึงเฉพาะโรคติดต่อ แต่ไม่ว่าปัญหาที่คุกคามจะเป็นเชื้อโรคหรือมิใช่ เช่น โรคหัวใจ มะเร็ง อุบัติเหตุ ยาเสพติด จะต้องมีการป้องกันและควบคุมที่ป้องกันการเจ็บการตายของประชาชนโดยไม่จำเป็นให้ได้ดีที่สุด

(๓) ระบบบริการสาธารณสุข (มาตรา ๗๗-๘๐) ระบบบริการ

สาธารณสุขต้องมีย่างพอเพียง เข้าถึงได้อย่างเป็นธรรม มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ และ **ไม่เป็นการค้ากำไรเชิงธุรกิจ** โดยมีครบครันทุกประเภท ตั้งแต่การดูแลรักษาตัวเอง การดูแลในครอบครัว การดูแลในชุมชน บริการฉุกเฉิน บริการระดับต้น บริการระดับสอง บริการระดับสาม บริการพิเศษ

โดยมีระบบรับรองคุณภาพ และการตรวจสอบให้มีการใช้เทคโนโลยีอย่างถูกต้อง

- (๔) **ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพ** (มาตรา ๘๑-๘๓) พ.ร.บ. นี้เห็นคุณค่าของการแพทย์ดั้งเดิม เช่น การแพทย์และเภสัชกรรมแผนไทย ระบบหมอพื้นบ้าน และสนับสนุนให้ประชาชนมีทางเลือกที่หลากหลายแผน ให้มีกลไกเฉพาะเพื่อทำงานพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพอย่างต่อเนื่อง
- (๕) **ระบบคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพ** (มาตรา ๘๔-๘๖) ให้มีระบบคุ้มครองผู้บริโภคที่สมบูรณ์และเข้มแข็ง ให้จัดสรรงบประมาณไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑ ของงบประมาณด้านสุขภาพทั้งของรัฐบาลและขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สนับสนุนแก่องค์กรคุ้มครองผู้บริโภคทั่วทุกพื้นที่
- (๖) **ระบบสมองของระบบสุขภาพ** (มาตรา ๘๗-๘๙) ระบบใดๆ ที่จะดำเนินไปได้ดี ต้องมีสมองหรือกลไกสมองที่รับรู้ความจริงได้ เอาความจริงมาวิเคราะห์สังเคราะห์เป็นปัญหาที่สูงขึ้น เอาปัญหาไปใช้ ประเมินการใช้และผลการใช้เพื่อเอามาเรียนรู้ให้เป็นปัญหาที่สูงขึ้น แล้วเอาปัญหาที่สูงขึ้นไปใช้อีก เช่นนี้ให้ดีขึ้นไปเรื่อยๆ

ระบบต่างๆ มักไม่มีกลไกทางสมองที่ว่านี้ แต่ พ.ร.บ. สุขภาพแห่งชาติกำหนดให้มีระบบสมอง คือ “องค์ความรู้

และข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพ” โดยให้มีการสร้างความรู้ และเอาความรู้ข้อมูลข่าวสารไปสื่อสารให้รู้ถึงกันทั้งระบบ

กำหนดให้ จัดสรรงบประมาณไม่น้อยกว่าร้อยละ ๓ ของงบประมาณด้านสุขภาพเพื่อการวิจัยด้านสุขภาพ และให้มี สำนักงานวิจัยสุขภาพแห่งชาติ ทำการส่งเสริมสนับสนุนการวิจัยอย่างถูกต้องและพอเพียง

(๗) ระบบกำลังคนด้านสาธารณสุข (มาตรา ๙๐-๙๒) กำลังคนด้านสาธารณสุขมีความสำคัญยิ่ง ที่แล้วมาไม่มีระบบกำลังคนที่ประสานนโยบายสุขภาพ ระบบบริการ การวางแผน กำลังคน การผลิตกำลังคน และการบริหารจัดการกำลังคน เข้ามาด้วยกันอย่างเป็นเอกภาพ ทำให้เกิดความสูญเสีย และไร้ประสิทธิภาพ พ.ร.บ.นี้กำหนดให้มีกลไกเฉพาะ ทำ งานพัฒนานโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนกำลังคนด้าน สาธารณสุขอย่างต่อเนื่อง

(๘) ระบบการเงินการคลังด้านสุขภาพ (มาตรา ๙๓-๙๕) ระบบ การเงินการคลังที่ดีสามารถทำให้เกิดระบบบริการที่ดีทุก ขั้นตอน เป็นหลักประกันว่าประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึง บริการที่จำเป็นอย่างเป็นธรรม ระบบทั้งหมดมีความ เป็นไปได้ทางการเงินอย่างยั่งยืน เป็นระบบที่ให้ผลคุ้มค่า (cost-effective) พ.ร.บ.นี้กำหนดให้มีกลไกดูแลการใช้ จ่ายเงินที่เป็นอิสระ โปร่งใสและมีประสิทธิภาพ

ทั้ง ๘ องค์ประกอบนี้ คือความพยายามที่จะสร้างระบบสุขภาพที่ สมบูรณ์ ควรช่วยกันดูว่ายังขาดตกบกพร่องอย่างไรอีก ช่วยกันประ- กอบเครื่องของระบบสุขภาพให้สมบูรณ์ ให้เป็นประโยชน์ต่อคนไทยทั้ง มวลอย่างแท้จริง

๘. กลไกแบบใหม่ที่จะขับเคลื่อนสังคมไปสู่การสร้างสุขภาวะที่สมบูรณ์ (มาตรา ๓๕-๖๘)

ทั้งหมดใน พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ คือความพยายามที่จะสร้าง “ระบบสุขภาพ” แบบใหม่ที่ครอบคลุมการพัฒนามนุษย์ สังคม สิ่งแวดล้อม โดยรอบด้าน เพื่อให้สามารถสร้างสุขภาวะที่สมบูรณ์ หรือความผาสุกให้เกิดขึ้นกับมหาชนชาวสยามอย่างแท้จริง อันเป็นความพยายามที่ยิ่งใหญ่

กลไกเก่าๆ ไม่สามารถขับเคลื่อนไปสู่ความสำเร็จ เพราะเป็นกลไกที่ไม่ครบเครื่อง โดยมากเป็นกลไกที่เฉพาะนักการเมืองกับข้าราชการเท่านั้นเป็นผู้ทำ ขาดกลไกทางสมอง และกลไกทางสังคม

กลไกแบบใหม่ที่บัญญัติใน พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ ประกอบด้วย การเชื่อมโยงทั้ง ๓ ภาคเข้ามาทำงานร่วมกันคือ

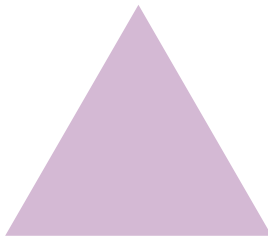
(๑) ภาคการสร้างความรู้ (วิจัย)

(๒) ภาคสังคม

(๓) ภาคการเมือง

ตามยุทธศาสตร์ “สามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขา” ที่สามารถเขยื้อนสิ่งยากอันเคลื่อนไหวไม่ได้ประจัญเขา

๑. การสร้างความรู้หรือการทำงานทางวิชาการ

๒. การเคลื่อนไหวของสังคม

๓. การเชื่อมโยงกับการเมือง

คณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (มาตรา ๓๕-๔๖)

สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (มาตรา ๔๗-๖๓)

สมาชิกสุขภาพ (มาตรา ๖๔-๖๘)

คือ กลไก “สามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขา” ที่ทั้งภาควิชาการ ภาคสังคม และภาคการเมือง เข้ามาร่วมกันทำงานอย่างต่อเนื่องให้เกิดระบบสุขภาพที่ครบถ้วน อันก่อให้เกิดสุขภาวะที่สมบูรณ์แก่ประชาชนทั้งหมดได้จริง

ขอให้พิจารณาหลักที่กล่าวถึงนี้โดยสาระ เพราะ เป็นการออกแบบกลไกใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อนเลย และสนองตอบเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ.๒๕๕๐ เป็นระบบแรก กลไกนี้เปิดให้คนไทยทุกคนมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนระบบทั้งหมดไปสู่ความถูกต้อง เป็นกระบวนการทางศีลธรรม

ถ้าสังเกตให้ดี กลไกขับเคลื่อนดังกล่าวอาศัยยุทธศาสตร์ “การสร้างความรู้และร่วมเรียนรู้สู่การปฏิบัติ” อันเป็นกระบวนการที่ทรงพลังยิ่ง เพราะอยู่บนความเป็นกลางหรือมีซخمมาปฏิบัติ ขับเคลื่อนด้วยความรัก ความรู้ และความสามัคคี (รู้จักสามัคคี) ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อใคร ยิ่งเคลื่อน ยิ่งมีคนเข้าร่วมมากขึ้นทุกที จนเป็นกระบวนการของคนไทยทั้งหมดร่วมกัน เพื่อสร้างความอยู่เย็นเป็นสุขขึ้นในบ้านเมือง

๖ แล้วจะทํายังไรกันต่อไป

ร่าง พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติฉบับนี้ แม้มีคนจำนวนมากมีส่วนช่วยกันยกร่างขึ้น และพยายามทำให้ดีที่สุด แต่ก็ต้องถือว่าเป็นเรื่องยากที่จะเข้าใจโดยทั่วถึง และไม่อาจถือได้ว่ามีความสมบูรณ์พร้อม ฉะนั้นจึงควรที่ทุกภาคส่วนของสังคมไทยจะเข้ามาศึกษาโดยละเอียด และให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม ช่วยกันผลักดันให้ออกเป็นพระราชบัญญัติภายในสิงหาคม พ.ศ.๒๕๔๖ และมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการใช้พ.ร.บ.นี้ให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง ทั้งนี้โดย

๑. เผยแพร่เอกสารและสื่อในรูปแบบอื่นๆ อย่างกว้างขวาง
๒. จัดประชุมระดมความคิดเห็น
๓. จัดประชุมเฉพาะกลุ่ม เช่น สื่อมวลชน ผู้นำทางศาสนา นักเขียน ศิลปิน ครู ดารา ผู้มีชื่อเสียงทางสังคม นักวิชาการ นักการเมือง นักธุรกิจ กองทัพ ฯลฯ
๔. ควรส่งเสริมให้มีการรวมตัวก่อตั้ง “ชมรมสร้างเสริมสุขภาพ” ในทุกจังหวัด ทุกอำเภอ และทุกตำบล และเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย เป็นโครงสร้างประชาสังคมเพื่อสุขภาพเป็นพลังทางสังคมที่ปฏิบัติและผลักดันกระบวนการสร้างสุขภาพไปพร้อมๆ กัน

ถ้าท่านมีข้อคิดเห็นประการใดต่อร่าง พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาตินี้โปรดส่งไปยัง

สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ (สปรส.)

ชั้น ๒ อาคารด้านทิศเหนือสวนสุขภาพ (ถ.สาธารณสุข ๖)

ภายในบริเวณกระทรวงสาธารณสุข ถ.ติวานนท์

อ.เมือง จ.นนทบุรี ๑๑๐๐๐

โทรศัพท์ (๐๒)๕๕๐-๒๓๐๔ โทรสาร (๐๒)๕๕๐-๒๓๑๑

homepage: <http://www.hsro.or.th>

ผมอายุมากแล้ว อาจตายวันตายพรุ่ง จึงขอถือโอกาสนี้เขียนจดหมายถึงเพื่อนคนไทยทุกคนเพื่อเป็นการอวยพรให้ประสบความสำเร็จ สวัสดิ์ แม้ประเทศเราและโลกจะมีปัญหาหนักหนาสาหัสมากเพียงใด ถ้าเราอดคอกันไว้ ไม่ทอดทิ้งกัน ร่วมกันสร้างจินตนาการใหญ่ ประดุจพระพุทธองค์ พระเยซูคริสต์ และศาสดามุหะหมัดว่า “มนุษย์พันทุกข์ได้” มนุษย์มีศักยภาพทางปัญญา และทางความดีที่จะค้นให้พบระบบการอยู่ร่วมกันด้วยดี เพื่อความผาสุกของคนทั้งมวล หรือ “คนทั้งมวลพันทุกข์ร่วมกันได้”

พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ เป็นกลไกที่คนไทยร่วมกันสร้างให้เป็นเครื่องมือที่พวกเราทุกคนจะใช้ขับเคลื่อนให้เกิดความถูกต้องทุก ๆ ประการ โดยการสร้างความรู้ ร่วมเรียนรู้ ด้วยความรัก ความปรารถนาดีต่อกัน และความสามัคคี นี่เป็นสันติวิธีที่ จะนำเราไปสู่จุดหมายแห่งสุขภาวะที่สมบูรณ์เป็นลำดับ ๆ ไป

เราเกิดมาเป็นมนุษย์ทั้งที ขอให้ใช้ศักยภาพแห่งความเป็นมนุษย์ให้เต็มที่ ความเป็นมนุษย์อยู่ที่มีการมีจิตใจสูง และมีปัญญา ขอให้ใช้ศักยภาพความเป็นมนุษย์สร้างการอยู่ร่วมกันด้วยสันติ ทั้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และมนุษย์กับธรรมชาติ

ขอให้ท่านทั้งหลายมีความเมตตาแก่กันและกัน และประสบสันติสุขชั่ววันนิรันดร์

ประเวศ วะสี

๑๒ พฤษภาคม ๒๕๕๕

สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ (สปรส.)

ชั้น ๒ อาคารด้านทิศเหนือสวนสุขภาพ
(ถ.สาทรสุข ๖) ภายในบริเวณกระทรวงสาธารณสุข
ถ.ติวานนท์ อ.เมือง จ.นนทบุรี ๑๑๐๐๐
โทรศัพท์ (๐๒) ๕๕๐-๒๓๐๔ โทรสาร (๐๒) ๕๕๐-๒๓๑๑
หรือ ตู้ ปณ. ๕ ปณฝ.ตลาดขวัญ นนทบุรี ๑๑๐๐๒
E-mail address : hsro@hsro.or.th
homepage : www.hsro.or.th

๘๘ พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ จึงเป็น
นวัตกรรมทางสังคมอันทรงพลัง ที่
ทำให้ทุกฝ่ายมาร่วมกันอย่างเป็น
อิสระและสร้างสรรค์อย่างเต็มที่

กระบวนการการยกร่าง พ.ร.บ.สุขภาพ
แห่งชาติ และการใช้ พ.ร.บ.นี้ในการขับเคลื่อนไปสู่การสร้างสุขภาวะที่สมบูรณ์
จึงเป็นกระบวนการถักทอสังคมทั้ง
สังคมเข้ามาร่วมกันด้วยใจ ที่จะร่วม
ทุกข์ร่วมสุข ไม่ทอดทิ้งกัน ร่วมคิด
ร่วมทำ และมีเครื่องมือทางปัญญา
หรือสมอง

เป็นการกริทาทัพที่ใหญ่ที่สุดของคน
ไทยที่จะทำสงคราม กับความทุกข์ที่
กักกินคนไทยอย่างสลัดไม่ออก เพื่อ
เอาชนะและสร้างสุขภาวะที่สมบูรณ์
ให้จงได้ ๙๙